

Monniksparkieten in een lastig park(i)et zitten

Van de drie uitheemse parkietensoorten die in ons land gevestigd zijn, is de monniksparkiet (*Myiopsitta monachus*) de minst voorkomende. De exoot zorgt na vrijlating of ontsnapping wereldwijd voor overlast, maar hiervan lijkt in ons land geen sprake. Is de soort hier simpelweg niet invasief of nemen wij de risico's voor lief?

Herkennen

De luidruchtige monniksparkiet komt van oorsprong uit Zuid-Amerika en wordt al jaren verhandeld als volièrevogel. Alleen al van 1985 tot 1989 werden er meer dan 89.000 naar onder meer Europa gebracht. Deze in ons land kleinste papegaaiachtige is veelal groen van kleur met een olijfgroene buik, een grijze kin, keel en voorhoofd, en een lichtroze snavel. Een deel van de vleugels is opvallend blauw gekleurd.

Tekst: Bart Biemans, KAD

Groepsdieren

De meeste parkieten broeden in holtes van bomen of rosen, maar monniksparkieten bouwen hun eigen nesten in hoge struiken of bomen. Een enkel paartje bouwt slechts een klein nest, ongeveer zo groot als dat van een ekster. Monniksparkieten zijn echter super sociale vogels en bouwen meestal grote nesten van duizenden takken die ruimte bieden aan meerdere broedparen. Een dergelijk nest kan enkele meters doorsnede bereiken. De exoten zijn erg adaptief en houden bij de bouw ook rekening met het klimaat van de nieuwe omgeving. In koelere regio's

Monniksparkieten zijn zeer sociale dieren en nestelen en foerageren meestal in grote groepen.
Foto: Tamara K (CC BY-SA 3.0)

worden dikkere nestwanden gebouwd. Dat moet ook wel, want deze nesten worden jaarrond bewoond.

In zo'n nest heeft elk broedend paartje een eigen holte met een eigen ingang. Naast de broedende vogels is er ook ruimte in het nest voor enkele niet-broedende individuen. Dit zijn vaak jongen uit voorgaande jaren. Zij helpen de ouders met het verzorgen van de volgende legfels tot dat zij hun derde levensjaar bereiken en hun eigen kroost kunnen gaan voortbrengen. Dan zoeken zij zelf een nestplek, vaak in de buurt van het ouderlijk nest, of soms zelfs in dezelfde boom. De kolonies die zo ontstaan bestaan uit tot wel tweehonderd individuen waarin, als omstandigheden het toelaten, soms het hele jaar door kan worden gebroed.

Foerageren

Volwassen monniksparkieten gaan laat in de ochtend met een groep op zoek naar voedsel in de nabijheid van de nestlocatie. Zij voeden zich gedurende de hele dag met zaden, noten, vruchten, bloemen, grassen en soms insecten. Deze soort foerageert vaker op de grond dan bijvoorbeeld de halsbandparkiet. Meestal staat hierbij één individu op de uitkijk om te waarschuwen voor gevaren. Alle individuen uit een groep verdedigen de directe omgeving van het groepsnest wanneer dat nodig is. Net als bij andere uitheemse parkieten blijken voederplaatsen voor vogels in de winter van groot belang voor overleving.

In Nederland

Sinds de eerste waarneming bij Bergen op Zoom in 1971 zijn regelmatig kleine populaties monniksparkieten in ons land aangetroffen, bijvoorbeeld in Enschede, Rumpst, Apeldoorn en Wageningen. Dergelijke lokale introducties zullen blijven plaatsvinden, maar een structurele uitbreiding wordt voorlopig niet verwacht. Ontsnapte populaties hebben namelijk

vaak nog een band met de locatie waarvandaan zij ontsnapt zijn en worden daarvoor gemakkelijk weer gevangen door de volière-eigenaren. Daarnaast nemen de in het wild achtergebleven parkieten sterk in aantallen af wanneer ze niet worden bijgevoerd.

De parkieten in Bergen op Zoom zijn toentertijd afgeschoten wegens vermeende schade aan fruitbomen. Hiertoe lijkt voor de huidige populaties (vermoedelijk enkele tientallen op slechts enkele locaties) gezien het gebrek aan schademeldingen geen noodzaak. In het buitenland is men wel overgegaan tot actie.

Trammelant in het buitenland

De groepsnesten vormen een veiligheidsrisico voor voorbijgangers. De nesten kunnen wel tweehonderd kilo zwaar worden. Stel je voor dat zo'n nest uit de boom waait. De parkieten maken behalve van bomen ook dankbaar gebruik van hoge menselijke bouwsels. Zo vindt men nesten in lantaarnpalen, hijskranen en elektriciteitspalen. In de Verenigde Staten heeft het miljoenen dollars gekost om de nesten uit elektriciteitspalen te verwijderen om stroomuitval te voorkomen. Net als in het thuisland zorgt de parkiet ook in warme gebieden van de VS voor veel landbouwschade, zoals in Florida, waar vooral de tropische fruitteelt het heeft te verduren. Ook in Spanje, waar de monniksparkiet de talrijkste parkiet is, is sprake van schade aan landbouw- en siergewassen. Vegetatie wordt verwoest door vraat aan jonge boompjes en levende bomen worden kaalgeplukt voor nestmateriaal. Ondanks het verbod op de verkoop van monniksparkieten in 2013 is hun aantal in de Spaanse grote steden blijven groeien. In de parken van Madrid zijn de aantallen gestegen van zo'n 1.700 vogels in 2005 naar 12.000 vogels in 2019. Daarmee bevindt ongeveer de helft van alle monniksparkieten in het land zich in de hoofdstad. Met het aantal parkieten neemt ook het aantal klachten van burgers toe; enkele honderden in 2018 en 2019.

In Engeland is net als in ons land geen sprake van schade of directe gevolgen voor inheemse soorten. Met de voorbode van het veranderende klimaat en om problemen zoals die zich in andere landen voordoen te voorkomen, zijn sinds 2011

Voor het nestelen wordt vaak gebruik gemaakt van hoge menselijke bouwsels, zoals op deze begraafplaats in New York. Foto: David Berkowitz (CC BY 2.0)

toch beheersmaatregelen getroffen. Deze onderneming kostte omgerekend bijna €300.000. Ook landen als Spanje beseffen nu dat wanneer men niets onderneemt, het aantal parkieten, samen met de kosten aan schade en beheersing, alleen zal blijven stijgen.

Methoden voor beheersing

In Engeland zijn eieren en nesten verwijderd en vogels gevangen met kooien of vangnetten. Alleen de vogels waar geen geschikte opvang voor werd gevonden zijn gedood. Hierdoor is de populatie teruggebracht van circa honderd naar vijftig individuen. Deze methode werkt voor kleine populaties, maar de aantallen in Spanje zijn te groot om voor elk beestje opvang te bieden. Het afzagen van takken en vernietigen van nesten heeft in het verleden weinig uitgehaald en het aanpakken van eieren leverde ook relatief weinig resultaat. Afschot, wat in Zaragoza (noordoost Spanje) de aantallen heeft doen afnemen van 1.400 naar minder dan twintig parkieten, lijkt een goede optie. Autoriteiten van Madrid hebben het afdoden van parkieten al aangekondigd. Steden als Malaga en Sevilla lijken te volgen. Dierenrechtenactivisten zien hier echter geen heil in en geven de voorkeur aan niet-dodelijke methoden. Bijvoorbeeld het ingrijpen in de voortplanting met een chemische sterilisatie door toedienen van diazacon (dat de

vorming van sekshormonen blokkeert) via voedsel. In de VS zijn hier onderzoeken naar gedaan met positieve resultaten. Het is echter nog onbekend of eventuele ongewenste effecten optreden wanneer andere vogelsoorten van het voer eten.

Wat is wijsheid?

Risicobeoordelingen laten zien dat monniksparkieten weinig tot geen risico vormen voor inheemse natuur. De soort lijkt namelijk grotendeels te zijn gebonden aan de stedelijke omgeving. Aangezien risico voor inheemse natuur wel een vereiste is voor plaatsing op de Europese Unielijst, staat de monniksparkiet (evenals andere parkieten) er niet op. Beheersing is dus geen verplichting vanuit de EU, maar is wel mogelijk omdat de soort als exoot niet onder artikel 1 van de Vogelrichtlijn van de Wet natuurbescherming valt, en dus niet beschermd is.

Veel exoten gaan door een treuzelfase alvorens explosief in aantal te groeien. Op tijd ingrijpen voorkomt verdere overlast en scheelt dus arbeid en kosten. Daartegenover staat dat nu ingrijpen neerkomt op het aanpakken van dieren die momenteel geen vlieg kwaad doen. De vraag is dus: wanneer grijpen we in? Is het verstandig om net als Engeland de monniksparkieten weg te vangen nu dit nog relatief eenvoudig is? Of wachten we net als Spanje de toekomst rustig af?